

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 250/08-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. novembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti D. Š., B., zastúpenej advokátkou JUDr. L. D., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 4/2007, za účasti Krajského súdu v Bratislave, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo D. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 4/2007 porušené bolo.

2. D. Š. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 10 000 Sk [slovom desaťtisíc slovenských korún (331,94 EUR)], ktoré jej je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť D. Š. trovy konania v sume 6 732 Sk [slovom šesťtisíc sedemsto tridsať dva slovenských korún (223,46 EUR)] na účet jej právnej zástupkyne JUDr. L. D., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 250/08 z 28. augusta 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť D. Š. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 4/2007 (ďalej aj „napadnuté odvolacie konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala krajskému súdu 27. decembra 2006 odvolanie proti rozsudku Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) z 15. novembra 2006.

Sťažovateľka uviedla, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo napadnuté odvolacie konanie právoplatne skončené.

Okrem toho, že sa sťažovateľka v sťažnosti domáhala, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom krajského súdu bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, súčasne žiadala, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať bez zbytočných prietáhov a priznal jej finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk, ako aj úhradu trov konania.

Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3517/2008 doručeným ústavnému súdu 18. augusta 2008, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Vašu žiadosť so sťažnosťou predložila predsedníčka krajského súdu dňa 04. 08. 2008 na vyjadrenie predsedníčke senátu 8 Co, ktorá sa k veci písomne vyjadrila dňa 06. 08. 2008.

Uviedla, že vec okresného súdu sp zn. 10 C 200/2006 napadla na krajský súd dňa 05. 01. 2007, pričom súd v mesiaci február 2007 vykonal v predmetnej veci prvotné procesné úkony. Úkony účastníkov konania boli realizované v mesiacoch marec, apríl, október a november 2007 tak, ako na ne poukazuje v sťažnosti sťažovateľka.

K danej veci predsedníčka senátu 8 Co poukázala na to, že s ohľadom na počet prevzatých neskončených vecí (celkom 560) v senáte 8 Co ku dňu 01. 01. 2007 a zloženiu senátu (neúplný senát), nebolo možné všetky veci vybavovať v primeraných lehotách tak, aby nedošlo k prieťahom v konaní. Pokiaľ k prieťahom v konaní došlo, tieto nepovažuje za prieťahy subjektívne, spôsobené nekonaním senátu 8 Co, ale majú jednoznačne objektívny charakter.

Nepriaznivý stav vysokého nápadu vecí v senáte 8 Co riešila štatutárna zástupkyňa krajského súdu v Rozvrhu práce, platnom na kalendárny rok 2008 a v tomto konkrétnom prípade prijatím opatrenia z 18. 02. 2008 (viď č. 1. 116 spisu).

Zo spisového materiálu je zrejmé, že prijatím opatrení na odstránenie nepriaznivého stavu senátu 8 Co, v roku 2008 krajský súd vo veci konal už priebežne (úkony súdu z februára, apríla a augusta; úkony účastníkov konania z mája).

Po doplnení súdneho spisu potrebnými dôkaznými listinami účastníkmi konania, predsedníčka senátu 8 Co pokynom zo dňa 05. 08. 2008 (č. 1. 129 spisu), stanovila vo veci termín pojednávania na deň 21. 10. 2008 o 13, 45 hodine.

Na základe vyššie uvedeného konštatujem, že v súdnom konaní sp. zn. 8 Co 4/2007, na krajskom súde v roku 2008 k zbytočným prieťahom nedošlo.“

Krajský súd podaním zo 16. septembra 2008 doplnil svoje vyjadrenie z 11. augusta 2008, v ktorom uviedol:

„Vašu výzvu vrátane priloženého uznesenia č. k. IV. ÚS 250/2008-13 zo dňa 28. 08. 2008, predložil dňa 12. 09. 2008 vyšší súdny úradník na vyjadrenie predsedníčke senátu 8Co.

Toho istého dňa, t. j. 12. 09. 2008, sa predsedníčka senátu 8Co k veci vyjadrila s tým, že od vytýčenia termínu pojednávania, ktorý je určený na deň 21. 10. 2008, boli na základe vykonaných procesných úkonov (dopytov) krajského súdu, medzičasom účastníkmi konania (ich zástupcami) do súdneho spisu sp. zn. 8Co 4/2007 založené tieto listinné doklady:

- vyjadrenie k odvolaniu,*
- preukázané príjmy,*
- právoplatný rozsudok o rozvode manželstva a*
- rozsudok odvolacieho súdu,*

doložením ktorých je súdny spis sp. zn. 8Co 4/2007, pripravený na konanie.

Predsedníčka senátu 8Co zotráva na vyjadrení, uvedenom vo vyjadrení tunajšieho súdu zo dňa 11. 08. 2008, ktorý Vám bol doručený dňa 18. 08. 2008. Ďalšie návrhy na doplnenie veci neuvádza. “

Na vyjadrenia predsedníčky krajského súdu k sťažnosti reagovala sťažovateľka podaním doručeným ústavnému súdu 2. októbra 2008, v ktorom uviedla:

„Vo vyššie označenej právnej veci na základe výzvy ÚS SR zo dňa 17. 9. 2008 navrhovateľka k vyjadreniu Krajského súdu v Bratislave spis. zn. Spr. 3517/2008 zo dňa 16. 9. 2008 uvádza, že na podanej ústavnej sťažnosti trvá.

Od podania ústavnej sťažnosti navrhovateľka listom zo dňa 11. 8. 2008 opätovne žiadala o zaslanie rozhodnutia odvolacieho súdu a na výzvu Krajského súdu v Bratislave zo dňa 6. 8. 2008 podaním zo dňa 18. 8. 2008 doručila kópiu právoplatného rozsudku Okresného súdu Bratislava V spis. zn. 5C 113/06-148 zo dňa 5. 11. 2007. “

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu krajského súdu sp. zn. 8 Co 4/2007 ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania:

- 5. januára 2007 okresný súd predložil spis s odvolaním na rozhodnutie krajskému súdu;
- 19. februára 2007 krajský súd vyzval odporcu na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie (súdny poplatok bol uhradený 14. marca 2007);
- 22. marca 2007 krajský súd vyzval právne zástupkyne účastníkov konania, aby v lehote 10 dní doručili písomné vyjadrenia k prerokováwanej veci;
- 13. apríla 2007 a 17. apríla 2007 boli krajskému súdu doručené vyjadrenia sťažovateľky k odvolaniu odporcu z 27. decembra 2006 podanému proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 10 C 200/2006 z 15. novembra 2006;
- 18. apríla 2007 bola krajskému súdu doručená oprava sťažovateľky k jej doručeným vyjadreniam;
- 5. septembra 2007, 9. októbra 2007, 8. novembra 2007 a 7. januára 2008 boli krajskému súdu doručené opakované žiadosti (urgencie) sťažovateľky, aby rozhodol o podanom odvolaní;
- opatrením predsedníčky krajského súdu z 18. februára 2008 boli spisy zo súdneho oddelenia 8 Co prerozdelené v zmysle rozvrhu práce na rok 2008;
- 10. apríla 2008 bola krajskému súdu doručená sťažnosť sťažovateľky na priet'ahy v konaní adresovaná predsedníčke krajského súdu;
- 23. apríla 2008 krajský súd vyzval právne zástupkyne účastníkov konania, aby v lehote 7 dní oznámili, či súhlasia s rozhodnutím odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania [§ 115a a § 209a Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)];
- 5. mája 2008 bol krajskému súdu doručený súhlas odporcu s rozhodnutím bez nariadenia pojednávania;
- 15. mája 2008 bolo krajskému súdu doručené vyjadrenie odporcu k vyjadreniu sťažovateľky z 13. apríla 2007;
- 4. augusta 2008 krajský súd nariadil termín pojednávania na 21. október 2008;

- 6. augusta 2008 krajský súd vyzval právne zástupkyne účastníkov konania, aby predložili rozsudok o rozvode manželstva účastníkov konania, a zamestnávateľov účastníkov konania, aby predložili potvrdenia o ich zárobkoch za posledných 12 mesiacov.

Ústavný súd na krajskom súde zistil, že jeho ostatným úkonom bolo pojednávanie uskutočnené 21. októbra 2008, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, ktorým krajský súd zmenil odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu sp. zn. 10 C 200/2006 z 15. novembra 2006.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že spory o určenie výživného medzi manželmi tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a nemožno ich v zásade po skutkovej ani po právnej stránke hodnotiť ako zložité. V danom prípade je z hľadiska zbytočných priet'ahov napadnuté iba odvolacie konanie vedené krajským súdom, v rámci ktorého okrem doručovania odvolania účastníkom konania a výzvy na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie neboli vykonané žiadne iné procesné úkony, a preto úvahy o možnom vplyve právnej, resp. skutkovej zložitosti veci, na priebeh konania sú irelevantné.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní vedenom krajským súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by mali byť pripísané na ťarchu s'ťažovateľky v súvislosti s priet'ahmi v konaní.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov hodnotil samotný postup krajského súdu v napadnutom konaní.

V priebehu napadnutého konania ústavný súd zistil, že krajský súd bol úplne nečinný od 22. marca 2007 (výzva účastníkom konania na doručenie vyjadrení k prerokovávanej veci) do 23 apríla 2008 (výzva účastníkom konania, či súhlasia s rozhodnutím odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania).

Doba nečinnosti krajského súdu v priebehu napadnutého odvolacieho konania bola 13 mesiacov. Pri hodnotení priebehu odvolacieho konania ústavný súd nemohol neprihliadnuť aj na skutočnosť, že okresný súd meritórne rozhodol o veci do troch mesiacov po podaní návrhu s'ťažovateľkou.

Ústavný súd nemohol akceptovať argumenty uvedené vo vyjadrení krajského súdu z 11. augusta 2008, „že s ohľadom na počet prevzatých neskončených vecí (celkom 560) v senáte 8 Co ku dňu 01. 01. 2007 a zloženiu senátu (neúplný senát) nebolo možné všetky veci vybavovať v primeraných lehotách tak, aby nedošlo k priet'ahom v konaní“.

Ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre uviedol, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (napr. IV. ÚS 43/06,

IV. ÚS 73/07).

Vychádzajúc z uvedeného a so zreteľom na to, že v danom prípade išlo z hľadiska sociálnych dopadov o statusovú vec pre sťažovateľku, ústavný súd dospel k názoru, že postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 4/2007 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Ústavný súd vyslovil, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v dôsledku nečinnosti krajského súdu v napadnutom odvolacom konaní, avšak nepovažoval za potrebné prikázať krajskému súdu konať v predmetnej právnej veci bez zbytočných priet'ahov, pretože po sťažnosti sťažovateľky na priet'ahy v konaní doručenej krajskému súdu 10. apríla 2008 sa v označenom konaní postupovalo plynulo a následne bolo meritórne rozhodnuté rozsudkom z 21. októbra 2008, ktorým bol zmenený napadnutý rozsudok okresného súdu z 15. novembra 2006.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia v sume 30 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázala na to, že „*odvolacie*

konanie na Krajskom súde v Bratislave je vzhľadom na charakter sporu (výživné), ale aj v porovnaní s dĺžkou konania na Okresnom súde Bratislava V, neprimerane zdĺhavé, čo má za následok dlhodobé pretrvávanie stavu právnej neistoty u navrhovateľky“.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na obdobie 13-mesačnej úplnej nečinnosti krajského súdu v odvolacom konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 8 Co 4/2007 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, najmä nepomer medzi dĺžkou odvolacieho konania a dĺžkou konania prebiehajúceho pred okresným súdom, ktorý o veci rozhodol do troch mesiacov od podania návrhu, ako aj so zreteľom na význam konania pre sťažovateľku ústavný súd považoval priznanie sumy 10 000 Sk (331,94 EUR) za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. L. D. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 19 056 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej

republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 3 176 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 190 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 6 732 Sk (223,46 EUR).

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezou uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2008